

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

כג.

עין משפט נר מצוה

קבו א מיי פ"ב מהל' יבוס הל' יד סגנו עשין כל טושיע לחייע סיי קסה פסיף ד ויבדע אלפסס ממוטת סמוך לטוף פסק ז דף קל"ז:
 קבב ב מיי פ"ז מהל' ייש הל' טו:
 קבב ג מיי פ"ז מהל' סטהיניו הל' ט:
 קל ד ה מיי סה הל' ט:
 קלא ו ז מיי סה הל' ט:
 קלב ח מיי סה פ"ז מהל' ט:
 קלג ט י כ מיי סה הלכה ה:
 קלד ל מיי סה הל' ט:
 מ מיי סה פ"ז מהל' עדות הל"ד:
 פ"ז מהל' עדות הל"ד:

רבי יהודה אומר (בעיני יתירי בה ו) חסירי מדע. נ"ל דפליגי אמתא קמא דלמרא אין מעמידין כלל חסירי מדע דאין מדקדקין דצבר דצהא טעמא דגמרא אין נכון לכאורה לומר דלרבי יהודה מעמידין דוקא חסירי מדע:

שניהם שוין (א) ומיהו אשה אף צמיס:
קל"ה. כל הנתקלקל צריעי איה ואשה משהגדיה הרצועה להלקותו צראשונה או צגניה פוטרין אותו ואין מכות אותו כלל אצל נפסקה דוקא כי נפסקה צגניה שלקה אחת ולא שנפסקה צראשון קודם שלקה כלל:
 והבאת

משום ר' אלעזר בן עזריה^א אלהי מסכה לא תעשה לך וסמך ליה^ב את חג המצות תשמור ואמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר ראוי להשליכו לכלבים דכתיב^ג לכלב תשליכון אותו וסמך ליה^ד לא תשא שמע שוא וגו' קרי ביה גמי לא תשיא: ושתי רצועות וכו': תנא: ישל המור כדדריש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא^ה ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע וגו' אמר הקב"ה יבא מי שמכיר אבוס בעליו ויפרע ממי שאינו מכיר אבוס בעליו: ידה טפח וכו': אמר אביי שמע מינה כל חד וחד לפום גביה עבדינן ליה אמר ליה רבא אם כן נפיש להו רצועות טובא אלא אמר רבא אבקהא אית ליה כי בעי מיקטר ביה כי בעי מרפה בה: מלקין אותו וכו': מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא^ו והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר רשעה אחת מלפניו שתי רשעיות מאחריו: אין מלקין אותו וכו': אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן מנין לרצועה שהיא מוכפלת שנאמר והפילו והא מיבעי ליה לגופיה א"כ לכתוב קרא יטוהו מאי הפילו ש"מ תרתי: המכה מכה בידו: תנו רבנן יאין מעמידין חונין אלא חסירי כח ויתירי מדע רבי יהודה אומר אפילו חסירי מדע ויתירי כח אמר רבא כוותיה דרבי יהודה מסתברא דכתיב^ז לא יוסף פן יוסף אי אמרת בשלמא חסירי מדע היינו דצריך לאזהורי אלא אי אמרת יתירי מדע מי צריך לאזהורי ורבנן אין מזוהין אלא למוזו תנא^ח הכשהוא מגביה מגביה בשתי ידיו וכשהוא מכה מכה בידו אחת כי היכי^ט דליתיה מדידיה: והקורא קורא כו': תנו רבנן^י הגדול שבדיינין קורא השני מונה והשלישי אומר הכהו בזמן שמכה מרובה מאריך בזמן שמכה מועטת מקצר והא אגן תנן חוזר לתחלת המקרא ימצוה לצמצם ואי לא צמצם חוזר לתחלת המקרא תנו רבנן מכה רבה אין לי אלא מכה רבה מכה מועטת מנין ת"ל^{יא} לא יוסף אם כן מה תלמוד לומר מכה רבה לימד על הראשונות שהן מכה רבה: נתקלקל וכו': תנו רבנן^{יב} אחד האיש ואחד האשה בריעי ולא במים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים וחכ"א אחד האיש ואחד האשה בין בריעי בין במים והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה בריעי אמר רב נחמן בר יצחק שניהם שוין בריעי אמר שמואל^{יג} כפתוהו^{יד} ורוץ מבית דין פטור מיתבי^{טו} קלה בין בראשונה בין בשניה פוטרין אותו ונפסקה רצועה בשניה פוטרין אותו בראשונה אין פוטרין אותו אמאי להו כרין התם רין הכא לא רין ת"ר^{טז} אמדוהו לכשילקה (ט) קלה (ט) פוטרין אותו לכשיצא מבית דין קלה מלקין אותו ולא עוד אלא אפילו קלה בתחלה מלקין אותו שנאמר (והכהו [וגו'] ונקלה ולא^{טז} שלקה כבר בבית דין: **מתני'**^{יז} כל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתם שנאמר ונקלה אחיך לעיניך^{יח} כששלקה הרי הוא כאחיך דברי רבי חנניה בן גמליאל ואמר רבי חנניה בן גמליאל מה אם העובר עבירה אחת נוטל נפשו עליה העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתנתן לו נפשו ר"ש אומר ממקומו הוא למד שנאמר^{יט} ונכרתו הנפשות העושות וגו' ואומר אישר

אין חוסמין אין מגערין זה שלא תאמר אי אפשר צו: **אם המועדות** חולו של מועד: **הג המלוט** משמור. מפרש בחגיגה (דף י"ה) אם צראשון וצגניעי הרי כבר אמור הא לא צא להזייר אלא על חולו של מועד שאסור צעטיית מלאכה: **אל תשא ידך עם רצע להיום עד המס'** היינו מעיד עדות שקר: **אבקהא**. כמו מיצק אציק ט: **במספר**. שתי רשעיות מאחריו: **אפילו יתירי כח ואפילו חסירי מדע**. דאין להקפיד בכך: **אי אמרם בשלמא דאפילו חסירי מדע**. יכולין להעמיד צהן היינו דליאטריין כו' למזרו: **מכה מועטת**. כגון שאמדהו לפחות מכה צסידור אחד: **אין לי אלא מכה רבה** ו' רישא דצרייתא הכי איתא צספריית^א אין לי אלא זומן שמוסיפין על מנין ארבעים על כל אומד ואומד שאמדהו צית דין מנין ת"ל [ב] לא יוסף מכל מקום מכה רבה אין לי אלא מכה רבה כו' אין לי דחייב על לא יוסף אלא זומן שהכהו מכות הרבה על האומד מכות מועטות אפילו שמי מכות או אחת מנין דאסור להוסיף ת"ל לא יוסף [א] לא יוסף להכותו על אלה על מנין האומד: **שהוא מכה רבה**. שניתן להכותו^ב צבעל כורחו. כן נראה לרבי וצלשון אחר קיבל רבי: ה"ג מ"ר אחד האיש ואחד האשה צריעי ולא צמיס דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר האיש צריעי והאשה צמיס ותכמיס אומריס אחד האיש ואחד האשה צין צריעי צין צמיס והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה צריעי אמר רבי יצחק הא דקאמר רבי יהודה אחד האיש ואחד האשה צריעי הכי קאמר שניהן שוין צריעי. דמשנתקלקלו צריעי פטורין אצל צמיס איכא פלוגתא: קלה. נתקלקל צריעי. ולישנא דקרא נקט ונקלה^א לשון זלוז: **צין צראשונה צין צגניה**. צין קודם שהכהו כלל צין לאחר שהכהו והיינו ראשונה הגצה ראשונה שמגדיה ידו להכות אם נתקלקל צאומה הגצה מתמת פחד או שנתקלקל צהגצה שניה דהיינו לאחר שהכהו: **פוטרין אותו**. דנקלה קרינא ציה דהא קלה: **נפסקה הרצועה**. אם צהגצה שניה נפסקה פוטרין אותו דהא נקלה צאומה הכאה שהכהו ואם קודם שהכהו נפסקה כשהריס ידו להכות אין זו קלה: **לכשילקה קלה**. פירושו לכשילקה יקלה שאמדהו שאם ילקוהו מיד יתקלקל צריעי פוטרין דפן יוסף ונקלה כתיב דאין ונתנין לו מכה שיקלה עליה מיד כך שמעתי אצל אמדוהו שלא יתקלקל עד לאחר המלקות מלקין אותו: **קלה חלה**. קודם שקיבל שום הכאה מלקין אותו אחרי כן: **מתני'** על אחת כמה וכמה

שפתן לו נפשו. דמדא טובה מרובה ממדת פורענות אחד מחמש מאות דצמדת פורענות כתיב (שמות כ) פוקד עון אבות על צנים על שלשים ועל צריעים וצמדה טובה כתיב (סס) עושה חסד לאלפים ומתרגמינן לאלפין דרי ארבעה דורות כנגד אלפים דורות היינו אחד מחמש מאות. מיעוטי לאלפים אינו פחות משני אלפים וכל שכן אם כפשוטו דמשמע אלפים עד סוף כל הדורות: דכתיב. אחר כל העריות ונכרתו הנפשות העושות הרי חייב כרת על הנכשל צהן ונתן חיים למונע וצבל מהס דכתיב קודם העריות ושמרתם את חוקותי ואת משפטי וגו': אשר

(א) ויבמות [ד. 7]. (ב) פסחים ק"ה. (ג) ג"ה דהתי מרדכי וכו"ל צערון עין רז א"ל. (ד) כריתות י"א. (ה) צ"ק ל"ב. (ו) [מוספי פ"ז]. (ז) שניעות כ"ה. (ח) [מוספי פ"ד]. (ט) רש"י אין מלקין. (י) ג"ה שנקלה. (יא) ונגלה. (יב) [שמות כג] [ע"ז]. (יג) [וי תלא בה ג]. (יד) [וי תלא בה ג]. (טו) [ג"ל בכל כחו מו"ט]. (טז) דברים כ"ה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' (מ"ט משום נקלה) מ"א מ"ב ס"א אין זה שם מ"ר אמדוהו לכשילקה יקלה פוטרין וכו' מצי"ד יקלה מלקין וכו' ולא שיקלה כבר צגני: (ב) תוס' ד"ה שניהם שוין בריעי ומיהו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' לא יוסף. נמקד וי"ב על אלה (וכ"ה צספרי): [ב] רש"י ד"ה אין לי כו' י"א"ה צ"ל צ"ל [ג] שם לא יוסף. צ"ל על אלה:

מוסף רש"י

שאין חוסמין אותה. אין סוממין טעמיה לכופה להיכיס לו, אלא סופין אותו וזקין, חוסמין לישנא דקרא נקט. דליף לה מלף תתקוס [בפחות המרובים]. כל המבזה את האומד חתולו של מועד, דכתיב את חג המלוט תשמור, ונפקא לן במסכת מגילה (י"א) אסור למלאכה חתולו של מועד (רשב"א פסחים ק"ה). המקבל לשון הרע. שמקבלו ומתאמת על חברו, אפי"ג דלקבוליה לא מיבעי ליה, למיתאם ליה מיבעי דמפרש במסכת נדה (סא) רשב"א שם. קרי ביה גמי לא תשיא. נראה צעני דלא גרסין ליה, דטלוהו משתמע מלף תשא, כשמספר או מעיד הכי נושא צפוי שמע שול (סס). התם רין. ונמטה ממטה זו ואיכא ונקלה אחין צין שנקלה הכי הוא אחין (שבוטות כ"ה). כל חייבי כריתות שלקו. שהתו צהן עדים על לף עטמו כרת וקין צגני, ובשור דדי כריתותם. שזו אין צ"ד של מעלה נפרעין (מגילה ז).